

For svakt statsbudsjett til forskning og innovasjon i 2020

Forskningsrådet er fornøyd med at langtidsplanen følges opp. Den er et godt forskningspolitisk instrument. Samtidig er forskningsbudsjettet for 2020 for svakt sett i forhold til de store omstillingene vi skal gjennom og som krever mer forskning og innovasjon.

Av Vivill Vinsrygg | Publisert 07.10.2019

Last ned

Statsbudsjett 2020 innebærer en realnedgang til forskning og innovasjon. BNP-andelen går ned fra 1,06 prosent til 1,03 prosent fra 2019 til 2020. I kroner utgjør dette ca 1 milliard. Samlet de siste fire årene fra 2017 har det vært en nedgang fra 1,09 prosent.

– I en tid med betydelige omstillingsutfordringer knyttet til klima, lavutslipp, nyskaping i næringslivet, globalisering og mer effektive offentlig tjenester, er dette ikke veien å gå, sier administrerende direktør i Forskningsrådet John-Arne Røttingen. Forskning og innovasjon er blant de viktigste omstillingsverktøyene, der statens investeringer er helt vesentlige for at Norge skal lykkes, påpeker Røttingen.

Halvparten av reduksjonen i regjeringens satsing på forskning og innovasjon er knyttet til avsetningene i Forskningsrådet som i stor grad er skapt av manglende forutsigbarhet i tildelingssystemet.

– Det er nødvendig at styringen og tildelinger til Forskningsrådet fra de 15 departementene framover blir mer forutsigbar og langsiktig for å unngå slike midlertidige kutt i FoU-investeringene. Vi mener det bør vurderes å etablere et 4-årig langtidsbudsjett for Forskningsrådet, i fase med oppdateringen av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, sier Røttingen.

Positivt at langtidsplanen følges opp

Det er svært positivt at regjeringens langtidsplan følges opp gjennom de to opptrappingsplanene. En vekst på 62 mill. kroner til Næringsløftet og 198 mill. kroner til Teknologiløftet viser at regjeringen følger opp sine planer i tråd med langtidsplanen.

Mer til kritiske samfunnsutfordringer

– Klima er vår tids største utfordring. Forskning og innovasjon er vesentlig for å finne løsninger. Det er positivt at det satses i underkant av 100 mill. kroner på lavutslippsteknologi, klimatilpasset matproduksjon og samferdselsteknologi, men satsingen burde ha vært bredere og større, sier Røttingen. Klimaendringene skjer særlig raskt i Arktis. Derfor er det også fint å se at polarforskningen styrkes med 20 mill. kroner, sier Røttingen.

Klimaforskning i statsbudsjettet er ikke offensiv nok sett i forhold til forpliktelsen i Paris-avtalens Mission Innovation. Et vesentlig kutt i Olje og energidepartementets satsing på CO2-fangst og lagring og reduksjon i innsatsen for miljøvennlig energi bidrar heller ikke i riktig retning.

Norges plass i en globalisert verden påvirker hjemlige forhold i økende grad, og ble derfor gjort til en del av et nytt prioritert område i langtidsplanen. Det er positivt med en økt satsing mot Kina på 25 mill. kroner og en styrking av forskning på IKT-sikkerhet, men investeringsnivået når det gjelder de øvrige områdene innenfor langtidsplanområdet er ikke tilstrekkelig. De globale utfordringene hvor Norge kan og bør bidra med økt forskningsinnsats er betydelig bredere. Dette gjelder både forskning knyttet til global utvikling, helse og bærekraft, men også forskning knyttet til integrering, migrasjon og kultur møter.

– Norske forsknings- og innovasjonsmiljøer deltar i økende grad i internasjonale samarbeid om å nå FNs bærekraftsmål. Det krever økt nasjonal medfinansiering, sier Røttingen.

Norge har ønsket å ta en ledende rolle i FNs havtiår. Økt verdiskaping fra havet, bevaring av marine økosystemer og økt global matsikkerhet forutsetter mer forskning og innovasjon. Det er oppløftende at det satses på Ocean Space Centre. Den øvrige satsingen og oppfølging av langtidsplanområdet Hav er likevel for svak, særlig innsatsen knyttet til havbruk og marin forskning.

Omstillingsutfordringer i privat og offentlig sektor krever økt innsats

Grønn konkurransekraft krever et næringsliv som mobiliseres til forskning og innovasjon. Økning til de åpne arenaene for næringslivet er derfor et godt tiltak. Satsingen på klima, og til en viss grad muliggjørende teknologier, vil også bidra i riktig retning. Det samme gjelder økte basisbevilgninger til den teknisk-industriell instituttsektoren. En samlet økning på rundt 50 mill. kroner skaper nye muligheter. – Økt basisfinansiering vil gi bedre langsiktighet i instituttsektoren, gi bedre mulighet for være en proaktiv partner for å få næringsliv og offentlig sektor inn i Horisont Europa og gjøre sektoren til sterkere partnere også for morgendagens næringsliv, sier Røttingen.

Offentlig sektor står for halvparten av verdiskapingen i Norge. Det er positivt at regjeringen går fullt inn for etableringen av den nye helseanalyseplattformen med 130 mill. kroner. Det er også positivt at satsingen på tiltak innenfor barne- og familiefeltet forsterkes. Den øvrige satsingen på forskningsbasert innovasjon og omstilling i offentlig sektor er imidlertid svak. Ambisjonene om utvikling av en bred og kraftfull satsing på forskningsbasert innovasjon i stat og kommune lar vente på seg, og bør nå håndteres gjennom tydelige ambisjoner i den kommende stortingsmeldingen om innovasjon i offentlig sektor.

Det bygges videre på sterke fagmiljøer

Det er positivt at det satses rundt 40 mill. kroner på grunnleggende IKT forskning. Det vil styrke et forsknings- og innovasjonsområde som i særlig grad er preget

av anvendt forskning. Sterke fagmiljøer med bredden i fag og tema er en forutsetning for å høste av internasjonalt samarbeid. Det er positivt at det satses om lag 40 mill. kroner på forskertalenter og forskning på Nobel-nivå (styrking av Kavli-instituttet). Potensialet for å kunne utnytte ytterligere innsats, er imidlertid betydelig større.

– Avslag på svært gode søknader er tapte muligheter for Norge. Forskningsrådet innvilger i dag under 10 prosent av søknader i den åpne konkurransen. Andelen gode og støtteverdige prosjektsøknader er mye høyere, sier Røttingen.

